RS 2024-0344 Samråd om ny regional utvecklingsplan
registrator.rlk@regionstockholm.se

Stockholm 2024-09-27

Yttrande Akademiska Hus: Samråd om ny regional utvecklingsplan

Akademiska Hus har inbjudits att lämna yttrande på samråd om ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen. Vi tackar för möjligheten och med bakgrund till Akademiska Hus roll som statlig fastighetsägare av campusmiljöer i region Stockholm vill vi lämna följande yttrande.

Akademiska Hus roll *innebär att vara en aktiv part i samhällsutvecklingen för att stärka Sverige som kunskapsnation. Tillsammans med våra lärosäten och de kommuner som berörs i utveckling av våra campusmiljöer ska vi säkerställa att den fysiska miljön på campus stödjer samhällets, stadens och lärosätets långsiktiga vision, strategi och behov på ett hållbart sätt.*
Det handlar såväl om att utveckla befintliga miljöer och byggnader, som att skapa nybyggnation med hög flexibilitet för en mångfald av innehåll såsom labbmiljöer, studentbostäder, lärandemiljöer, kontor och annat som hör till en modern campusmiljö. Campusmiljön ska därmed hantera många olika människors och verksamheters behov inom eller i anslutning till området, där campus är ett besöksmål under många av dygnets timmar och veckans dagar och därför behöver tillhandahålla ett attraktivt och brett utbud för forskare, studenter, anställda och besökare.
Detta samrådsyttrande syftar till att uppmärksamma förutsättningarna för Akademiska Hus att bidra till levande och attraktiva campusmiljöer som stärker regionens utveckling med fokus på tre prioriterade områden: hållbara kommunikationer till och mellan lärosätena, förutsättningarna för student- och forskarbostäder samt lärosätenas framtida attraktivitet och utvecklingsbehov.

Kopplingar mellan lärosätena, den omgivande staden och regionen

Akademiska Hus välkomnar utvecklingsplanens ambitioner med hållbara kollektivtrafiklösningar som binder samman staden och regionen vilket är en förutsättning även för Stockholms lärosätens fortsatta verksamhet, framtida utveckling och nationella och internationella konkurrens. Allt tyder på att ännu fler personer i framtiden kommer att ha lärosätena i institutionsbältet som målpunkt. Att länka samman lärosätena med varandra, resten av staden och regionen är avgörande, och då är spårbunden högeffektiv kollektivtrafik avgörande.

Roslagsbanan - Parallellt med detta samråd pågår dock planerna på att dra om Roslagsbanan till City och att därmed lägga ner Östra station. En förlust av Östra station påverkar förutom KTH och Försvarshögskolan även andra verksamheter runt Östra station men även den nya stadsdelen Albano-Kräftriket. Campus KTH och Albano-Kräftriket besöks dagligen av ca 30 000 personer utöver alla de resenärer som har andra målpunkter än lärosätena, och de flesta besökarna reser kollektivt. Utvecklingen av Östra stations bangård efter nedläggningen av Östra station kommer att utvecklas till stadsmiljö vilket innebär ännu fler arbetsplatser och bostäder i området än idag. På sikt kommer därmed Albano-Kräftriket växa samman med KTH:s och Stockholms universitets centrala campusområden och bilda en sammanhållen stadsmiljö med fokus på forskning och utbildning.

Den nya regionala översiktsplanens prioriteringar att *nyttja lägen med god kollektivtrafik, investera för ett transporteffektivt samhälle* och *prioritera hållbart resande i transportplaneringen* rimmar inte med att nedläggningen av Östra station inte kompenseras i närområdet.

Kompletterande station - Dragningen av Roslagsbanan till city har möjligheten att istället utveckla och stärka kopplingarna genom en kompletterande station vid Campus Albano. Ett nytt stationsläge med gångavstånd till KTH, Försvarshögskolan och Albano-Kräftriket är av största vikt för den här delen av institutionsbältet och Stockholm som utbildningsort.
I höjd med Campus Albano finns dessutom möjligheten till ett framtida omstigningsläge mellan Roslagsbanan och Värtabanan vid en möjlig utveckling där även Värtabanan trafikeras av kollektivtrafik som en del av systemet av tvärgående spårtrafikslösningar som ytterligare binder samman staden.

Förutsättningar för campusnära student- och forskarbostäder

Stockholm som studieort väljs bort - Student- och forskarbostäder utgör en nyckelkomponent i utvecklingen av ett framstående kunskapssamhälle. För att alla unga, oavsett bakgrund eller ekonomiska förutsättningar, ska få möjlighet att utbilda sig är en välfungerande bostadsmarknad för studenter grundläggande. Studentbostäder bidrar inte bara till att skapa levande campusmiljöer och dynamiska studentstäder, utan de är också en förutsättning för att våra universitet och högskolor ska kunna locka internationell talang.

Under de senaste åren har utvecklingen av studentbostäder i Stockholmsregionen varit positiv med många tillskapade nya bostäder. Dock har en stor del av dessa byggts i perifera områden långt från campus. Dessutom har mycket av det som byggts bestått av mindre lägenheter med relativt höga hyresnivåer sett utifrån en students ekonomiska förutsättningar. För att möta de faktiska behoven bättre behövs att framtida student- och forskarbostäder planeras på mer campusnära och relevanta kommunikativa lägen och att hyresnivåerna blir mer ekonomiskt tillgängliga för målgruppen. Det råder alltså fortsatt en brist på student- och forskarbostäder i rätt lägen och till överkomliga hyror, samtidigt som det äldre studentbostadsbeståndet har stora behov av upprustning och modernisering.

Senaste undersökningarna från Ungdomsbarometern 2023 visar att många väljer bort utbildningar i Stockholm på grund av svårigheten och osäkerheten att hitta en bostad i tid trots ökad byggnation och tillskapandet av fler bostäder i regionen. Ca 80 % av alla studerande i Stockholm är uppväxta i regionen. Faktum kvarstår att Stockholm som region inte attraherar ny kunskapskraft och studenter utanför regionen. Även internationella universitetsrankningar bekräftar att boendefrågan och bostadsutbudet är en avgörande faktor för valet av lärosäte och studieort. Den kommunikativa osäkerhet som råder idag kring tillgången av studentbostäder i Stockholm begränsar därmed många studenters val av studieort och yrkesinriktning, vilket i sin tur påverkar stadens och regionens förmåga att utvecklas hållbart som en kunskapsregion.

Underlätta utveckling av student- och forskarbostäder på och nära campus - Akademiska Hus anser att det är av stor vikt att underlätta utbyggnaden av student- och forskarbostäder på eller nära campusområden. Detta skulle avlasta bostadsmarknaden i andra delar av samhället och bidra till en mer effektiv användning av redan befintlig mark och bebyggelse. Särskilt på campusområden som

redan är tagna i anspråk, även inom områden som till exempel Nationalstadsparken, bör möjligheter för tillexempel konvertering och påbyggnad främjas.

Förenkla för konvertering i planeringsprocesser - För att möta behovet av bostäder för studenter och forskare är det avgörande att förenkla i planerings- och detaljplaneprocesser med fokus på konvertering. En tydligare och mer förutsägbar planerings- och bygglovsprocess, med effektivare dialog och kortare handläggningstider, skulle möjliggöra snabbare åtgärder och bidra till än mer hållbara och konkurrenskraftiga utbildningsmiljöer.

Samverkan och prognoser för utbildnings- och bostadsbehov - Det är av vikt att se på en regional samordning kring beräkningar och prognoser för att identifiera det framtida behovet av utbildningsplatser i regionen samt koppling till bostadsbehov för både studenter och forskare. Genom att kontinuerligt analysera och planera efter dessa prognoser kan lärosäten och samhället bättre möta de kommande utmaningarna.

Främja internationell konkurrens - Genom att öka tillgången av bostäder på och nära campus kan vi skapa förutsättningar för att öka Sveriges internationella konkurrenskraft inom forskning och högre utbildning. En attraktiv boendemiljö nära lärosätena lockar talanger från hela världen och stärker forskningsmiljön.

Bidra till förbättrad psykisk hälsa och studieresultat - Goda boendeförhållanden, i synnerhet nära studie- och forskningsmiljöer, kan bidra till välmående och högre akademiska prestationer hos både studenter och forskare. Att säkerställa en tillgång av lämpliga bostäder i rätt lägen är därför inte bara en fråga om logistik, utan även om att stödja individernas välmående och förmåga till prestationer.

Lärosätenas långsiktiga attraktionskraft och utveckling

I den nya regionala översiktsplanens mål och prioriteringar som syftar till att *stärka Stockholmsregionens attraktionskraft som en ledande tillväxt- och kunskapsregion* med *stärkt internationell position inom forskning, innovation och näringsliv* med *säkerställd kompetensförsörjning* och *rekrytering av internationella talanger och spetskompetens* spelar campusmiljöer och lärosätenas förutsättningar och attraktivitet en avgörande roll.

Det fysiska campuset i en digital värld - En världsledande akademi behöver att långsiktiga utvecklingsmöjligheter säkerställs. Även om en expansion inte är aktuell idag måste det säkerställas att en sådan är fysiskt möjlig och juridiskt tillåten på sikt. Den fysiska platsen, lärosätets fysiska miljö - campuset - är en avgörande konkurrensfaktor i en värld där digitala lösningar skulle kunna ersätta fysiska miljöer och därmed etableras var som helst i världen och därmed innebära stora hot och risker för en stad som Stockholm. Denna utveckling utgör en utmaning för städer som Stockholm, där campusets roll och attraktivitet blir ännu viktigare för att inte förlora sin position som akademiskt centrum. Innovationer och företag börjar ofta sin bana på ett campus, vilket också innebär att campus är attraktiva platser för företag som vill ligga intill lärosätena och som lärosätena vill ha intill sig. Campus är med andra ord nyckelkomponenter till att locka forskning, innovation och näringsliv till Stockholm.

Campus i ett urbant sammanhang - Utöver campusens fysiska förutsättningar och attraktionskraft spelar stadens övriga utbud, såsom kultur, event och nattliv, en central roll för att göra Stockholm till en attraktiv plats för internationella talanger. När talanger idag kan välja vilken global stad de vill verka i, blir kulturaktiviteter och ett levande nattliv viktiga konkurrensfördelar. Därför måste vi undvika att strikt reglering kväver Stockholms stadsliv, särskilt i innerstaden, där alltför strikta ideer

om tystnad riskerar att skapa tomma och oinspirerande gator. Ett levande stadsliv, med puls under kvällar, nätter och helger, är en stark dragningskraft för unga talanger. Det lockar dem inte bara till utbildnings- och forskningsmiljöer, utan även till innovationscenter och arbetsmarknaden. Staden och lärosätena behöver kulturen och nattlivet för att fortsätta vara attraktiva för framtidens talanger.

Förutsägbara plan- och bygglovsprocesser - Effektiva och förutsägbara plan- och bygglovsprocesser är avgörande för att vidareutveckla och behålla attraktionskraften hos Stockholms campusområden. Långa handläggningstider, utdragna överklagandeprocesser och individuell tolkning av regelverk skapar osäkerhet för både lärosäten och företag vid myndighetskontakter.

En jämlik, trygg och inkluderande region med god livsmiljö - Akademiska hus välkomnar samrådsförslagets målformuleringar om *En jämlik, trygg och inkluderande region med god livsmiljö* och vill betona vikten av fysisk, geografisk och mental tillgång till högre utbildning. Stadsintegrerade campusmiljöer, där den högre utbildningen är synlig även för befolkningsgrupper som inte är studerande eller på annat sätt knutna till lärosätena, är en viktig komponent för att tillgängliggöra högre utbildning. Om stadens övriga funktioner och målpunkter, så som service och kultur, är integrerade med campusmiljöerna skapar det en mer välkomnande miljö. Är regionens vägar och kollektivtrafik integrerade i stadsstrukturen och planerade med hänsyn till campusmiljöerna finns möjligheter att uppnå målformuleringen med en mer inkluderande region.

Delat regionalt ledarskap - Akademiska Hus välkomnar samrådsförslagets ambitioner gällande *Ett delat regionalt ledarskap* baserat på samsyn, samverkan och samarbete. Akademiska hus uppdrag att stärka Sverige som kunskapsnation och regionens övergripande mål att säkerställa att Stockholmsregionen är en ledande tillväxt- och kunskapsregion bör, och kan, gå hand i hand. Akademiska Hus ser sig som en given part i det delade regionala ledarskapet.

[redacted]

Akademiska Hus